

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка

Кафедра теорії і методики трудового навчання та технологій

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВИРОБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальність **015 Професійна освіта (Деревообробка)**

освітньо-професійна програма **Професійна освіта (Деревообробка)**

Кременець 2020 р.

Білосевич І.А., Цісарук В.Ю., Олексюк М.П. Виробнича педагогічна практика / Робоча програма [для студентів спеціальності 015 Професійна освіта (Деревообробка) / Білосевич І.А., Цісарук В.Ю., Олексюк М.П. – Кременець, 2020. – 14 с.

Розробники:

Білосевич Іван Анатолійович - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;

Цісарук Віталій Юрійович - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;

Олексюк Марія Петрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій

Протокол від «30» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри теорії і методики
трудового навчання та технологій

 (Н.В. Бабій)

1. Вступ

Анотація. В системі підготовки педагога професійного навчання важливе місце належить виробничій (педагогічній) практиці. Вона є зв'язуючою ланкою між теоретичним навчанням майбутніх педагогів та їх самостійною роботою у професійних закладах освіти, надає досвід педагогічної діяльності.

Ключові слова: виробнича (педагогічна) практика, педагог професійного навчання, звітна документація, знання, уміння і навички студента-практиканта.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів –8 ECTS	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	нормативна
	Спеціальність 015 Професійна освіта (Деревообробка)	
Змістових модулів – 5	Освітньо-професійна програма Професійна освіта (Деревообробка)	Рік підготовки:
		4-й
Загальна кількість годин – 240	Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)	Семестр
		8-й
		Самостійна робота
		240 год.
		Вид контролю: залік

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

В системі підготовки педагога професійного навчання важливе місце належить педагогічній практиці. Вона є зв'язуючою ланкою між теоретичним навчанням майбутніх педагогів та їх самостійною роботою у професійних закладах освіти, надає досвід педагогічної діяльності.

Виробнича (педагогічна) практика, яка здійснюється в умовах, максимально наближених до реальних, студенти проходять на випускному курсі, яка передбачена навчальними планами на IV курсі в VIII семестрі і триває 6 тижнів.

Роль виробничої (педагогічної) практики у забезпеченні професійної готовності студентів до реалізації навчальної, виховної і розвивальної функцій професійної освіти зростає.

Під час виробничої (педагогічної) практики поглиблюються і закріплюються знання студентів із теорії і методики професійного навчання, психології, педагогіки, а також виробляються навички педагогічної праці, удосконалюються сформовані елементарні методичні уміння. Студенти вчаться спостерігати й аналізувати заняття, творчо використовувати досвід кращих викладачів закладу. У процесі практики студенти оволодівають умінням проводити заняття, використовуючи ефективні методи і прийоми навчання як систему цілеспрямованих дій для організації пізнавальної і практичної діяльності учнів.

Базою виробничої (педагогічної) практики є заклади професійної освіти.

Головними умовами ефективності виробничої (педагогічної) практики є теоретична обґрунтованість, навчальний та виховуючий характер, комплексний підхід до її змісту та організації, систематичність і наступність.

Виробнича (педагогічна) практика має на меті:

1) навчити студентів творчо використовувати в педагогічній діяльності викладача та групового керівника теоретичні знання і практичні вміння, набуті в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін, окремих методик і спеціальних дисциплін та застосовувати їх на практиці;

2) формування в студентів вмінь організовувати навчально-виховний процес у закладах професійної освіти та в інших типах навчально-виховних закладів;

3) виховувати у студентів інтерес до педагогічної діяльності, сформувати навички самоосвітньої творчої діяльності та застосування отриманих знань у практичній педагогічній діяльності.

Завдання практики:

- застосування знань та умінь, набутих під час вивчення методик та дисциплін психолого-педагогічного циклу в професійній діяльності;

- закріплення, поглиблення та збагачення психолого-педагогічних та спеціальних знань з різних предметів, використання їх при розв'язанні конкретних педагогічних завдань;

- формування у студентів педагогічних умінь та навичок, які сприяють розвитку професійних якостей особистості педагога;

- формування у студентів навичок організації виховної роботи з учнями, спираючись на знання з психології, педагогіки та фізіології, враховуючи індивідуальні особливості учнів;
- підготовка студентів до проведення в закладах освіти занять із застосуванням методів навчання і виховання;
- виховання стійкого інтересу до професії педагога професійного навчання, потреби в педагогічній самоосвіті, виробленні творчого підходу до педагогічної діяльності;
- ознайомлення з сучасним станом навчально-виховної роботи в закладах професійної освіти;

Виробнича (педагогічна) практика забезпечує початковий професійний досвід та соціально-професійну адаптацію майбутнього педагога професійного навчання.

У результаті проходження виробничої (педагогічної) практики у студента формуються такі компетентності:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації Деревообробка і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність до формування в учнів закладів професійної та професійно-технічної освіти ключових і предметних компетентностей з професійного навчання.

ФК 2. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації учнів до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання), активізації навчально-пізнавальної діяльності в освітньому процесі та позаурочній роботі.

ФК 3. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом сучасної педагогіки, психології та методики, знання та розуміння специфіки їх явищ, методів, фундаментальних ідей та закономірностей суспільно-історичного становлення, впливу психолого-педагогічного знання на життєдіяльність людини та функціонування соціуму.

ФК 4. Здатність до рефлексії й осмислення власних та інших систем професійних цінностей; розвитку професійних здібностей та практичних

навичок.

ФК 8. Здатність організувати роботу в навчальній майстерні (або кабінеті), контролювати і забезпечувати дотримання технології та раціональної експлуатації інструментів і технологічного обладнання.

ФК 9. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з професійного навчання.

ФК 10. Здатність застосовувати сучасні методи та освітні технології, у тому числі інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в професійних (професійно-технічних) закладах освіти.

ФК 11. Здатність до комплексного планування, організації, проведення занять з професійного та виробничого навчання та виконання проектів, підготовки аналітичної звітної документації, презентацій.

ФК 12. Володіти практичними навичками роботи з технічними пристроями для забезпечення освітнього процесу навчального закладу та безпечних технологічних процесів виготовлення виробів із деревини.

ФК 13. Знання загальних питань техніки та виробництва, в тому числі питань, пов'язаних з охороною праці та безпекою життєдіяльності, будови та принципів дії технічних систем; знання мови техніки-креслення.

ФК 15. Здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності, до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання і саморозвитку.

ФК 16. Здатність ефективно комунікувати з іншими, формувати сприятливий соціально-психологічний клімат у спільноті педагогічного та учнівського колективів, дотримуючись морально-етичних норм у професійній діяльності, формувати команду, мотивувати інших до досягнення поставлених цілей, психологічно аналізувати педагогічну діяльність.

ФК 17. Здатність грамотно вести навчально-методичну та технічну документацію.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Володіти українською та іноземною мовами в обсязі тематики, зумовленої професійними потребами; правильно використовувати мовні засоби залежно від комунікативних намірів, сфери й мети спілкування; коректно вести дискусію; реалізовувати на практиці засоби вербального образотворення; грамотно підготовлювати та редагувати тексти професійного змісту, документи різного типу;

ПРН 3. Демонструвати концептуальні наукові знання основ філософії, педагогіки, психології; теорій, принципів, методів та понять у сфері професійної діяльності, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, в обсязі, необхідному для розуміння причинно-наслідкових зв'язків у розвитку особистості, суспільства й уміння їх використовувати у професійній і соціальній діяльності.

ПРН 4. Знати сутність основних проблем історії та сучасного буття; визначати витоки української нації та її місця в загальнолюдських процесах; пояснювати суспільно-економічні, політичні, культурні та релігійні процеси

історичного розвитку; аналізувати історичні події; концептуалізувати процеси розбудови сучасної незалежної Української держави.

ПРН 5. Здійснювати ретроспективний аналіз становлення та розвитку освітніх процесів у закладах освіти, визначати їх історичні, філософські психолого-педагогічні основи, вміти застосовувати досвід педагогічних традицій та освітніх досягнень.

ПРН 6. Визначати рівень особистісного і професійного розвитку; планувати, проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі засвоєних компетентностей; моделювати траєкторію особистісного самовдосконалення; виявляти здатність до самоорганізації професійної діяльності, застосовувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних практичних задач; демонструвати знання методів формування навичок самостійної роботи.

ПРН 7. Здатність використовувати технології педагогічної взаємодії, володіти засобами вербальної та невербальної комунікації, формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти з питань пов'язаних з професійною діяльністю.

ПРН 8. Знати основні положення в галузі безпеки життєдіяльності та охорони праці у професійній діяльності; знати причини нещасних випадків та вміти планувати заходи з профілактики виробничого травматизму і професійної захворюваності, вміти аналізувати відповідність обладнання, котре використовується, вимогам безпеки; здатність нести відповідальність ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та навчальних ситуаціях; знати і дотримуватися правил безпечної експлуатації інструментів і технологічного обладнання, пожежної безпеки та захисту довкілля, уміти забезпечувати їхнє дотримання учнями.

ПРН 9. Уміти обробляти дані з використанням інформаційних та комунікаційних технологій; використовувати бібліотеки, інформаційні бази даних, Інтернет ресурси для пошуку і аналізу необхідної інформації.

ПРН 10. Застосовувати набуті знання для виконання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 11. Знати та розуміти загальнотехнічну та спеціальну термінологію, аргументувати способи вирішення технічної задачі, робити висновки щодо правильності чи до хибності прийнятого рішення.

ПРН 12. Знати види деревних матеріалів та технологію їх обробки; пояснювати різницю між конструкціями об'єктів та їх функціональним призначенням, порівнювати їх параметри шляхом використання розрахунків, довідників, графіків.

ПРН 13. Знати та розуміти теоретичні основи графічної підготовки, загальні правила оформлення креслень, проектно-конструкторської документації, конструювання і моделювання; уміти виконувати креслення в системах автоматизованого проектування; уміти здійснювати ескізне проектування, креслення деталей і складальних одиниць, розробляти технологічну послідовність виготовлення виробів, оформлювати та презентувати результати власної діяльності.

ПРН 14. Знати основні напрями використання інформаційних технологій в освітньому процесі; технологію створення презентаційних матеріалів; використовувати методiku створення навчального проєкту засобами інформаційних технологій у різних програмних середовищах.

ПРН 15. Оперувати загальними знаннями з технологій виробництва, будови і принципів функціонування технологічного обладнання для обробки деревини; розрізняти види і способи обробки сировини та матеріалів; підбирати інструменти, матеріали та устаткування з урахуванням проектно-технологічної документації та системи управління якістю.

ПРН 16. Уміти розробляти та використовувати навчально-методичні матеріали з професійного навчання; здійснювати педагогічне керівництво самостійною роботою учнів; розробляти і опрацьовувати завдання для діагностування навчальних досягнень учнів.

ПРН 17. Знати закони, на котрих ґрунтується робота апаратів, пристроїв, технічних систем для оброблювання деревини та застосовувати їх в процесі навчально-виробничої діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

ПРН 18. Знати, розуміти і демонструвати здатність реалізовувати методи та форми організації занять з професійного навчання для виконання навчальної програми в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; вміти удосконалювати навчальне обладнання кабінетів, лабораторій і майстерень з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу у предметній та освітній галузях.

ПРН 19. Знати особливості проведення гурткової і факультативної роботи для здійснення предметно-перетворювальної діяльності з професійного навчання та уміти її організувати.

4. Організація та керівництво практикою.

Навчально-методичне керівництво і виконання програми виробничої (педагогічної) практики забезпечує випускова кафедра. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням на факультеті здійснюють декан та завідувач кафедрою. До керівництва практикою студентів залучаються науково-педагогічні працівники кафедри.

Виробнича (педагогічна) практика здійснюється на IV курсі протягом VIII семестру тривалістю 6 тижнів і є етапом практичного опанування педагогічною професійною діяльністю з основної спеціалізації.

Базою виробничої (педагогічної) практики для студентів спеціальності 015 Професійна освіта (Деревообробка) є заклади професійної (професійно-технічної) освіти регіону.

5. Програма виробничої (педагогічної) практики Змістовий модуль I. Організаційно-пізнавальна діяльність практиканта – здобувача вищої освіти.

Настановча конференція.

Тема 1. Зміст, мета і завдання виробничої (педагогічної) практики

- ▮ участь у настановній конференції;
- ▮ знайомство із керівництвом бази практики та викладачами і майстрами виробничого навчання;
- ▮ ознайомлення здобувачів із завданнями практики та умовами допуску до практики;
- ▮ повідомлення студентам, які документи вони зобов'язані подати в кінці практики;
- ▮ знайомство із базою практики;
- ▮ знайомство із внутрішнім розпорядком закладу професійної освіти, розкладами занять;
- ▮ знайомство на базі практики з класними керівниками;
- ▮ складання графіку проведення занять;
- ▮ оформлення щоденника спостережень, порядок оформлення звітності практики.
- ▮ обов'язки студента-практиканта.

Форма звітності: щоденник.

Самостійна робота. Знайомство з закладом професійної освіти. Вивчення розкладу занять і часу навчання. Зустріч з керівництвом закладу, педагогічним колективом. Знайомство з планом навчально-виховної роботи закладу. Закріплення студентів за групами для проведення занять та позаурочної роботи.

Тема 2. Підготовка практиканта-здобувача вищої освіти до навчальної роботи

- ▮ консультації з викладачем та майстром за фахом щодо написання конспектів занять;
- ▮ опрацювання теоретичного матеріалу щодо методики проведення занять;
- ▮ написання конспектів занять, підготовка наочного матеріалу.;
- ▮ підготовка теоретичного матеріалу до проведення занять;
- ▮ знайомство та спостереження за учнями закріплених груп;
- ▮ індивідуальне спілкування з учнями, вивчення їх інтересів;
- ▮ групові бесіди з учнями, вирішення педагогічних завдань;
- ▮ ведення педагогічного щоденника.

Форма звітності: конспекти залікових занять, позакласних заходів з фаху, щоденник.

Самостійна робота: написання конспектів, проведення позаурочних заходів, опрацювання теоретичного та дидактичного матеріалу, підготовка до самостійного проведення занять, підбір матеріалу відповідно до теми заняття, консультації.

Змістовий модуль II. Фахова діяльність

Тема 3. Проведення та аналіз занять та позакласної роботи

- ▮ Розробка занять, підбір і виготовлення дидактичного матеріалу для них;

▮ застосування набутих навчально-методичних знань під час проведення занять;

▮ проведення позакласного виховного заходу з фаху;

▮ формування практичних навичок роботи з ведення документації;

Форма звітності: оформлення відповідних записів у педагогічному щоденнику.

Самостійна робота: робота з літературними джерелами, пошукова робота. Робота з навчально-методичною літературою. Підбір наочності для занять та позакласних заходів.

Тема 4. Організаційно-виховна робота здобувачів вищої освіти.

▮ консультації із заступником директора з виховної роботи;

▮ знайомство із класним керівником;

▮ підбір теми і сценарію для виховної години;

▮ проведення виховної години;

▮ підготовка та проведення виховного заходу;

▮ аналіз і оцінка за проведення виховної години;

▮ проведення дискусій, дебатів на різні теми;

Форма звітності: конспект виховного заходу, щоденник.

Самостійна робота. вивчення та аналіз планів виховної роботи закладу професійної освіти та класних керівників базового закладу, вивчення специфіки учнівського колективу, вивчення теоретичного матеріалу щодо проведення самостійної виховної та позакласної роботи, вечорів, диспутів, написання сценарію виховної години, підготовка до проведення виховної години.

Змістовий модуль III. Звітно-підсумкова діяльність практиканта-здобувача вищої освіти.

Тема 5. Методична робота (10 год.).

▮ вивчення схем написання документації;

▮ консультації із методистом по підготовці документації до звіту.

Форма звітності: щоденник, конспекти залікових форм роботи.

Самостійна робота: контент-аналіз методичного забезпечення предмету, аналіз планів методичних об'єднань закладу; опрацювання теоретичного матеріалу з методики проведення частин занять з різних видів діяльності, теоретична підготовка до оформлення звітної документації, вивчення схем її написання.

Тема 6. Оформлення документації до захисту виробничої (педагогічної) практики.

▮ консультації щодо оформлення документації;

▮ оформлення щоденника практики;

▮ естетичне оформлення конспектів уроків;

▮ перевірка документації практики;

▮ підготовка до звітної конференції;

- ▮ проведення звітної конференції;
- ▮ оцінювання виробничої (педагогічної) практики.

Форма звітності: диференційований залік.

Самостійна робота: підготовка залікової документації до звітної конференції.

Підсумкова конференція.

Остання конференція в практики передбачає два етапи: перший – подання всієї звітної документації; другий – виступи студентів-практикантів на підсумковій конференції.

7. Звітність та оцінювання практики здобувачів вищої освіти.

За період виробничої (педагогічної) практики здобувачі освіти повинні провести:

- 12 занять теоретичного навчання (з них 3 залікових);
- 12 занять практичного (виробничого) навчання (з них 3 залікових);
- 3 виховних заходи (з них – 1 заліковий);
- 2 гурткових (факультативних) занять (з них – 1 заліковий);
- 1 позакласний захід з професійної тематики.

Підведення підсумків практики:

- студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання керівнику педагогічної практики після закінчення терміну практики;
- загальна форма звітності за практику - це подання письмового звіту, який підписаний безпосередньо керівником від бази практики з оцінкою діяльності під час практики;
- звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції;
- захист результатів практики відбувається при комісії у присутності керівника практики, викладачів фахових методик. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та в індивідуальний план студента за підписами членів комісії;
- підсумкова конференція проводиться після закінчення практики;
- підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні підсумки практики підводяться на вченій раді факультету.

8. Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти за виконання програми виробничої (педагогічної) практики

Розподіл балів за видами діяльності студентів					Сума
Проведення занять	Виховний захід	Гурткове (факультативне) заняття	Оформлення звітної документації	Підсумкова конференція	

Теоретичні Заняття	Практичні заняття	Проведення виховної години	Проведення гурткового (факультативного) заняття	Щоденник, конспекти уроків.	Захист навчально- педагогічної практики	
30	30	10	10	10	10	100

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ: поточне оцінювання виконання всіх передбачених видів діяльності під час виробничої (педагогічної) практики; захист практики.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: опорні конспекти лекцій із занять теоретичного навчання та занять практичного навчання, виховної години, гурткового (факультативного) заняття; нормативні документи, ілюстративні матеріали.

За шкалою ECTS	За національною	Оцінка у балах
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		75-81
B	Задовільно	67-74
F		60-66
FX	Незадовільно	35-59
X		0-34

Опис критеріїв оцінки роботи здобувачів вищої освіти у період практики

Оцінка навчальної, позакласної і виховної роботи визначається відповідно до таких критеріїв:

- **«Відмінно»** – усі види робіт проведені на високому науково-методичному та ідейно-виховному рівні. Раціонально застосовувались різні методи навчання, прийоми організації та активізації діяльності учнів;
- **«Добре»** – навчальна, позакласна та виховна робота була організована на достатньому рівні. Недостатньо ефективно вирішувались окремі завдання практики, були незначні помилки в побудові і проведенні занять та заходів;
- **«Задовільно»** – студент під час виробничої практики недостатньо ефективно використовував методи та прийоми навчання, слабо активізував діяльність учнів, не завжди знаходив з учнями спільну мову, під час аналізу занять або заходів не бачив своїх помилок і недоліків, недбало підготував

документацію з планування та звітності;

- **«Незадовільно»** – під час практики студент систематично допускав суттєві помилки у відборі методів і засобів діяльності навчальних і виховних завдань, не забезпечувалась належна дисципліна учнів, студент виявив суттєві прогалини в знаннях психолого-педагогічної теорії, некритично, безвідповідально ставився до своїх обов'язків.

Підсумки практики підводяться під час захисту виробничої(педагогічної) практики, де враховується не тільки якість виконання індивідуального плану, але й дисциплінованість, організованість, ініціатива, творчість здобувача вищої освіти, його педагогічні здібності, бажання надати допомогу педагогічному колективу закладу професійної освіти.

9. Рекомендована література

1. Аузіна М.О. Система комплексної діагностики знань студентів: Навч. посіб. для викладачів та студентів вищих навчальних закладів М.О.Аузіна, Г.Г.Голуб, А.М. Возна .Л., 2002. 38 с.
2. Башинська Т. Проектувальна діяльність - основа взаємодії вчителя та учнів. Початкова школа. 2003.№7. С. 59-62.
3. Беліков А.О. Підвищення самостійності учнів на практичних заняттях // Рад.шк. –1991. –№2. –С. 43-47.
4. Буряк В.К. Диференціація навчання на уроці // Рад. школа. 1991. №3. С.23-25.
5. Вдовченко В.В. Проектне моделювання на заняттях з освітньої галузі „Технології” // Вісник Черкаського університету. Вип. 26. Черкаси, 2001. С. 19-22.
6. Волков Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр “Академія”, 2001. 576 с.
7. Володько В.М. Індивідуалізація і диференціація навчання // Педагогіка і психологія. 1997. № 4. С. 17-23.
8. Волощук І.С. Концептуальні засади розвитку творчих здібностей школярів // Трудова підготовка в закладах освіти. –2003. –№3. –С.4-9.
9. Гончаренко С.Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997.376с.
10. Коберник О.М. Проектно-технологічна система трудового навчання // Трудова підготовка в закладах освіти. 2003.№ 4. С. 8-12.
11. Коберник О.М. Проектування на уроках трудового навчання // Трудова підготовка в закладах освіти. 2001. №4. С.23-26.
12. Коберник О.М. Проектування навчально-виховного процесу в школі. К.: Хрещатик, 1996.168с.
13. Коберник О.М., Ящук С.М. Методика організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання. Умань, 2001. 80 с.

14. Коберник О.М., Ящук С.М. Проектування і виготовлення учнями виробів з металу // Трудова підготовка в закладах освіти. 2002. №3. С.29-32.
15. Ковтуненко Т. Розвиток активності учнів 5-9 класів у процесі дослідної роботи // Трудова підготовка в закладах освіти. 1997. №3. С. 13-15.
16. Кравченко Т.В. Методика розробки творчих проектів у процесі вивчення основ технології обробки харчових продуктів // Трудова підготовка в закладах освіти. –2004. -№ 3. –С. 27-31.
17. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів в системі загальної середньої освіти: Трудове навчання. Креслення. // Трудова підготовка в закладах освіти. 2000. №4. С.2-5.
18. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід: Навчальний посібник / Бербец В.В.; Дубова Н.В.; Коберник О.М.; Кравченко Т.В. та ін. / За заг.ред. О.М.Коберника, В.К.Сидоренка. Умань: КопіЦентр, 2007. 154 с.
19. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 3-є видання, доповнене. –К., 2001. –608 с.
20. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навч. посібник. К.: Просвіта, 2000. 368с.
21. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко та ін. К.: А.С.К., 2001. 256с.
22. Падалка О.С., Нісімчук А.М., Смолюк І.О., Шпак О.Т. Педагогічні технології: Посібник. К.: Українська енциклопедія, 1995. –252 с.
23. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика: Монографія / Бербец В.В., Бербец Т.М., Дубова Н.В. та інші: За заг.ред. О.М. Коберника. –К.: Наук. світ, 2003. –172с.
24. Русанова С. Оцінювання знань учнів як педагогічна проблема // Рідна школа. 2003. -№4. С.36-38.
25. Сидоренко В.К. Нові орієнтири реформування трудового навчання в загальноосвітній школі // Трудова підготовка в закладах освіти. 2003. № 1.С. 7-10.
26. Сидоренко В.К. Перспективи галузі «Технологія» в загальноосвітніх навчальних закладах України // Трудова підготовка в закладах освіти. 2003. № 4. С. 4-7